

НАСТУПНИЙ КОРДОН ЄВРОПИ: ЧОМУ УКРАЇНА ЗАРАЗ ВАЖЛИВА

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

АВТОР:

Марія Репко, заступниця директора ЦЕС

ДАТА:

7 квітня 2025 р.

ЗМІСТ

1. Головне	4
2. Контекст та обґрунтування	5
3. Економічні та промислові переваги	5
3.1. Розширення Єдиного ринку	5
3.2. Інновації та цифрова економіка	6
3.3. Енергетична безпека та “зелений” перехід	8
3.4. Трудові ресурси та розвиток навичок	11
4. Геополітичні та стратегічні переваги	12
5. Висновки та політичні рекомендації	13

Центр економічної стратегії – незалежний центр досліджень державної політики. Завдання ЦЕС – підтримка реформ в Україні з метою досягнення стійкого економічного зростання країни. Центр робить внесок у розробку стратегії економічного зростання України, здійснює незалежний аналіз найбільш важливих аспектів державної політики, а також працює над посиленням громадської підтримки реформ. Заснований у травні 2015 року.

Наші принципи:

- Економічна свобода (лібералізація, дерегуляція, приватизація)
- Вільна та чесна конкуренція
- Менша роль держави за підвищення її ефективності
- Інформаційна прозорість та свобода слова
- Верховенство права та захист приватної власності
- Здорові та стабільні державні фінанси
- Економіка, що створена на засадах знань.

Для більш детальної інформації про ЦЕС просимо звертатися до В'ячеслава Ноздріна, директора з комунікацій (тел.: (044) 492-7970, office@ces.org.ua).

Також запрошуємо відвідати наш сайт www.ces.org.ua та слідкувати за нами у соціальних медіа facebook.com/cesukraine чи twitter.com/ces_ukraine.

Дослідження було проведено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

---

1. ГОЛОВНЕ

Цей звіт, підготовлений на основі “Компасу конкурентоспроможності ЄС”, стверджує, що економічна інтеграція України в ЄС є не лише геополітичною необхідністю, але й унікальною можливістю підвищити європейську конкурентоспроможність, промислову стійкість та енергетичну безпеку, а також її обороноздатність.

У звіті досліджуються економічні та промислові переваги інтеграції України:

- **Розширення Єдиного ринку:** 41 мільйон споживачів та кваліфікована робоча сила України розширять єдиний ринок ЄС на 10%, що сприятиме розвитку торгівлі, підвищенню ефективності ринку праці та зміцненню промислових кластерів.
- **Зміцнення промислової бази ЄС:** Передові виробничі, технологічні та науково-дослідницькі можливості України відповідають стратегії ЄС щодо *nearshore аутсорсингу* (ця модель передбачає співпрацю з компаніями, розташованими в сусідніх або близьких за часовим поясом країнах), що може сприяти підвищенню стійкості ланцюгів поставок та підтримці промисловою конкурентоспроможності.
- **Інновації та цифрова економіка:** Процвітаючий ІТ- та військово-технічний сектори України можуть сприяти цифровій трансформації Європи, підвищуючи конкурентоспроможність у сфері штучного інтелекту, кібербезпеки та високотехнологічного виробництва. Вирішення проблеми нестачі талантів в ЄС: Високоосвічена робоча сила України, особливо в галузі STEM, інженерії та ІТ, може допомогти подолати критичний дефіцит робочої сили в ЄС.
- **Енергетична безпека та “зелений” перехід:** Енергетичний потенціал України - ядерна енергетика, відновлювані джерела енергії та природний газ - може допомогти зменшити енергетичну залежність ЄС, зберігаючи при цьому цілі з декарбонізації. Завдяки стратегічним інвестиціям Україна може перетворитися з імпортера енергоресурсів на великого постачальника доступної та сталої енергії до ЄС.
- **Геополітичні та оборонні міркування:** Оборонно-промислова база України, що швидко розвивається, вже робить свій внесок у європейську безпеку. Завдяки постійним зусиллям, спрямованим на подолання інфраструктурних, кадрових та управлінських викликів, і Європа, і Україна мають потенціал стати довгостроковими, надійними партнерами з тісно пов'язаними геополітичними інтересами. Отримуючи сьогодні європейську підтримку, Україна швидко перетворюється на незамінного учасника оборони континенту.

Для максимальної користі від вступу України до ЄС, необхідний структурований, рішучий підхід, який відповідатиме цілям конкурентоспроможності та геополітичним цілям ЄС. Захист України сьогодні гарантує сильнішу, більш самодостатню Європу завтра.

2. КОНТЕКСТ І ОБҐРУНТУВАННЯ

Європейський Союз стикається з дедалі складнішим геополітичним середовищем, що позначається підвищеними ризиками для безпеки, економічною фрагментацією та загостренням глобальної конкуренції. Триваюча агресія Росії проти України посилила потребу в стратегічній автономії в оборонній, енергетичній та промисловій політиці. На цьому тлі інтеграція України в ЄС відкриває унікальну можливість посилити європейську стійкість, одночасно просуваючи довгострокові цілі конкурентоспроможності блоку.

Нещодавні ініціативи ЄС, в тому числі пропозиція президентки фон дер Ляєн щодо плану «Переозброєння Європи» та Білої книги з питань європейської оборони, підкреслюють нагальність збільшення оборонних інвестицій, захисту ланцюгів постачання та зменшення зовнішньої залежності. Посилення оборонного потенціалу Європи за рахунок внутрішніх інвестицій та зовнішніх партнерств - це вже не вибір, а необхідність. Промисловий та оборонний потенціал України відповідає цим цілям, позиціонуючи її як стратегічного та безпекового партнера.

3. ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРОМИСЛОВІ ПЕРЕВАГИ

3.1. РОЗШИРЕННЯ ЄДИНОГО РИНКУ

Єдиний ринок ЄС базується на філософії, що економічна інтеграція веде до політичної стабільності, процвітання та миру. Він ґрунтується на переконанні, що національні ринки є сильнішими, коли вони працюють разом, а не конкурують окремо. Його створення 30 років тому вважається одним з найбільших досягнень ЄС, оскільки єдиний ринок полегшує торгівлю між компаніями, стимулює зростання та інновації, водночас значно полегшуючи життя громадян¹.

Інтеграція України відповідно до процесу переговорів про членство розширить чотири свободи² на 41 млн³ додаткових споживачів/талановитих людей, а розмір єдиного ринку збільшиться ще на 10%, що сприятиме розширенню торгівлі та підвищенню ефективності ринків праці.

Розширення промислових кластерів та ланцюгів поставок, особливо у Східній Європі, дозволить підвищити економічну ефективність, а також сприятиме тенденціям *nearshore/ "дружнього" аутсорсингу* в умовах глобальної нестабільності.

Україна є асоційованою країною з 2014 року, і багато попередньої роботи вже зроблено.

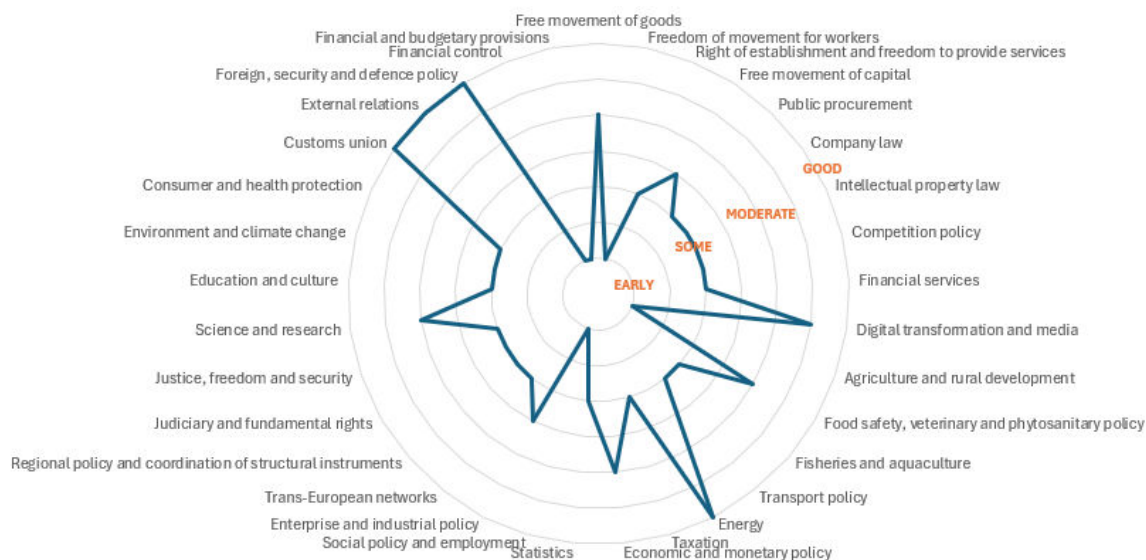
---

¹ <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/30-years-of-the-eu-single-market/>

² Вільний рух товарів, послуг, людей та капіталу

³ Довоєнне населення України, в даний час близько 4,2 млн українців проживають як вимушені мігранти в країнах-членах ЄС під тимчасовими схемами захисту

Рисунок 1. Рівень підготовки України

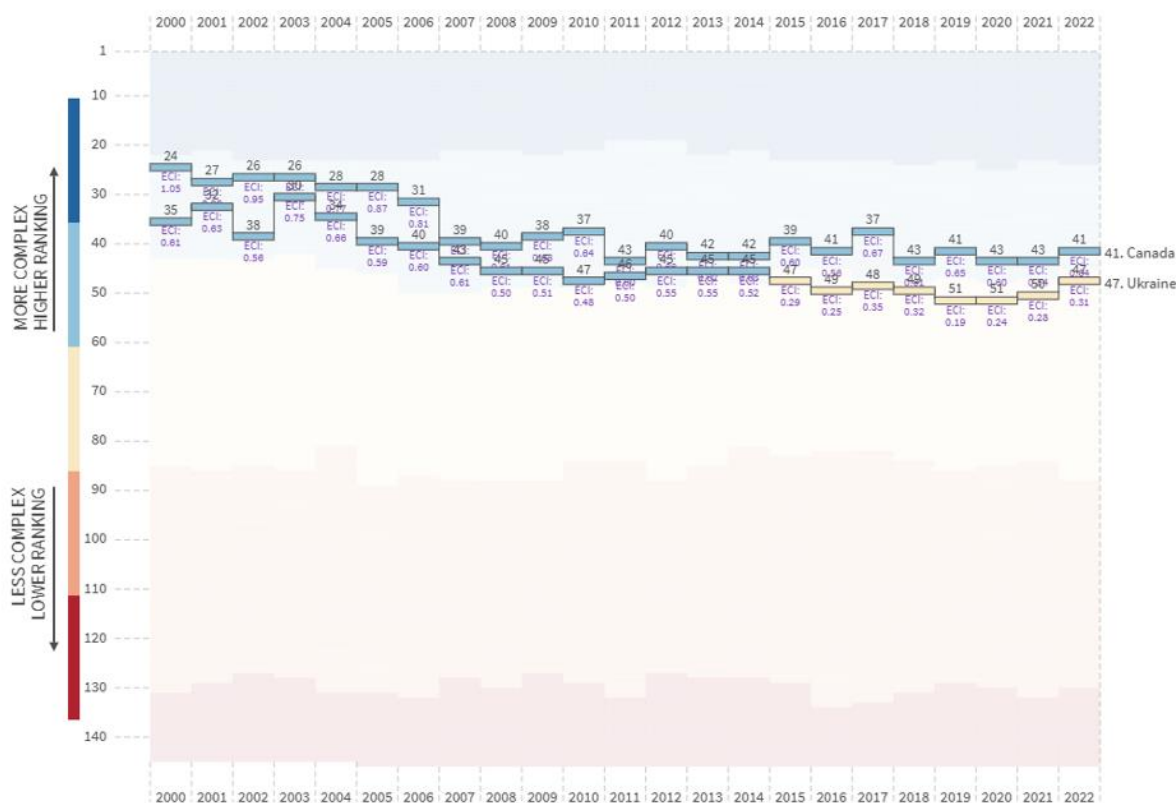
Хоча Україна вже перебуває на стадії певного рівня готовності або вище у 28 з 33 розділів, саме ключові економічні розділи досягли помірному рівня готовності або вище, а саме: вільний рух товарів, цифрова трансформація та медіа, безпека харчових продуктів, енергетика, наука та дослідження, митний союз, зовнішні відносини, зовнішня політика, безпека та оборонна політика.

3.2. ІННОВАЦІЇ ТА ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА

Інновації відіграють ключову роль у підтримці економічної міцності Європи в умовах зростаючої конкуренції на світовому ринку. Хоча ЄС має потужну дослідницьку базу, кваліфіковану робочу силу та великий єдиний ринок, він стикається з труднощами у перетворенні цих переваг на провідні технології в масштабах США чи Китаю. Європейські компанії відстають у комерціалізації нових технологій через структурні бар'єри, серед яких обмежений ризиковий капітал, фрагментація ринку та повільне впровадження нових технологій у традиційних галузях.

Українські нові та швидкозростаючі технологічні сектори, такі як військові та медичні технології, можуть забезпечити (і вже забезпечують) поштовх у впровадженні технологій. Але не тільки це. Україна зберегла передову базу промислових досліджень і розробок, що ґрунтується на її історичній ролі як виробничого центру регіону. Країна продовжує демонструвати потужний досвід у машинобудуванні, електротехніці, гірничодобувній промисловості та металургії - у всіх секторах, що мають вирішальне значення для Європейського зеленого курсу та нової Угоди ЄС про чисту промисловість. До війни Україна посідала 49-е місце в [рейтингу Global Innovation Index](#) (GII) і 47-е місце в глобальному [рейтингу складності економіки](#) в 2022 році. Хоча з тих пір її рейтинг знизився до 60-го місця в GII, Україна продовжує пропонувати значний досвід у ключових технологічних галузях.

Рисунок 2. Складність економіки України та Канади

Джерело: Рейтинг країн та складності продуктів Harvard Growth Lab

Визначальною силою української економіки є ІТ та цифровий сектор. Якби Україна стала членом ЄС, вона посіла б 8-е місце за кількістю ІТ-фахівців, з понад 363 000 спеціалістів⁴. Її технологічна екосистема здобула міцну репутацію в галузі кібербезпеки, штучного інтелекту та розробки програмного забезпечення, що робить Україну цінним партнером для цифрової трансформації Європи.

З огляду на ці можливості, поглиблення співпраці між ЄС та Україною є стратегічною можливістю. Такі програми, як «Горизонт Європа», можуть сприяти реалізації спільних дослідницьких проєктів, а промислові партнерства можуть допомогти інтегрувати український досвід у європейські ланцюги доданої вартості.

⁴Джерело даних ЄС – [Євростат](#) . Число для України отримано на основі даних, зібраних порталом DOU, які включають кількість [приватних підприємств ІТ](#) (форма зайнятості) і [частку такої форми зайнятості](#) серед загальної спільноти ІТ-персоналу

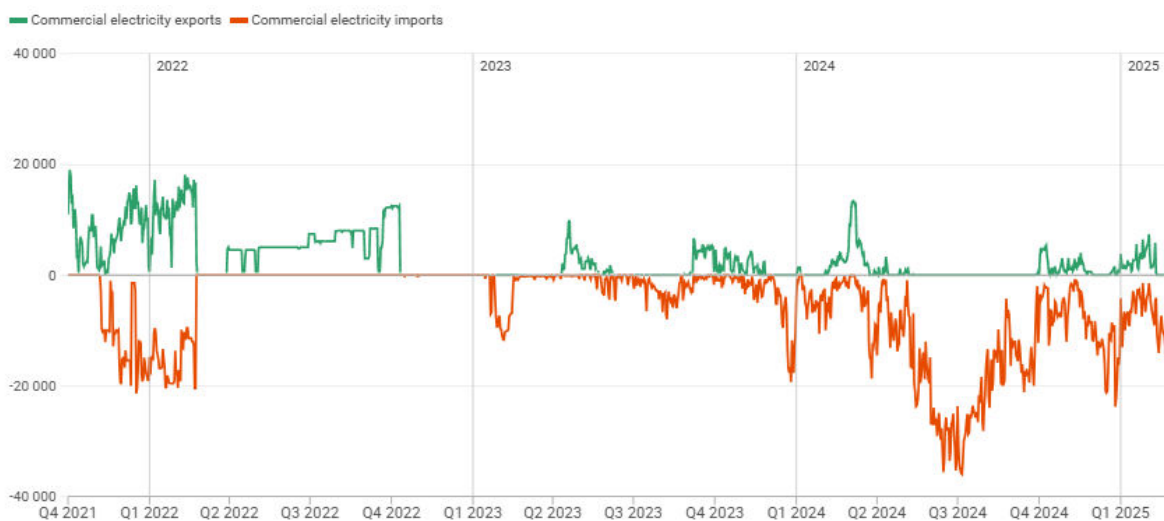
3.3. ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ТА “ЗЕЛЕНИЙ” ПЕРЕХІД

Проблему високих цін на енергоносії в ЄС порівняно з такими глобальними конкурентами, як США та Китай, необхідно вирішувати, зберігаючи при цьому рішучу позицію щодо декарбонізації. Реформування механізмів ціноутворення на енергоносії з метою зниження вартості електроенергії та газу, розширення інфраструктури та збільшення потужностей зберігання є ключовими заходами для забезпечення конкурентоспроможності. Водночас програми підтримки промисловості повинні надавати пріоритет низьковуглецевим технологічним інноваціям, щоб відповідати цілям Угоди ЄС з чистої промисловості. Ці кроки мають вирішальне значення для збереження лідерства Європи в галузі чистої енергетики та запобігання відтоку промисловості в регіони з нижчими витратами на енергію.

Визначаючи ключові виклики конкурентоспроможності та пропонуючи політичні рішення, Маріо Драгі стверджував, що ЄС повинен знизити витрати на енергію, зберігаючи при цьому свою мету щодо чистої енергії та зменшуючи стратегічну залежність від імпорту енергоресурсів. Україна має всі можливості для того, щоб допомогти у виконанні обох завдань.

Разом із тим, що український електроенергетичний сектор має децентралізувати та диверсифікувати джерела енергії, аби пережити триваючу російську агресію, після війни він може слугувати джерелом дешевого, екологічно чистого та безпечного енергопостачання для ЄС. Основних втрат зазнали сектори теплової генерації (вугільна та газова) та гідрогенерації (Каховська ГЕС). Хоча наразі Україна імпортує енергію з ЄС, зусилля з відбудови та використання нових технологій, що будуть більш економічно ефективні, ніж у країнах-членах ЄС, могли б вивести Україну на позицію великого нетто-експортера електроенергії. Навіть з урахуванням руйнувань, заподіяних війною, Україна все ще здатна експортувати певну кількість електроенергії до ЄС.

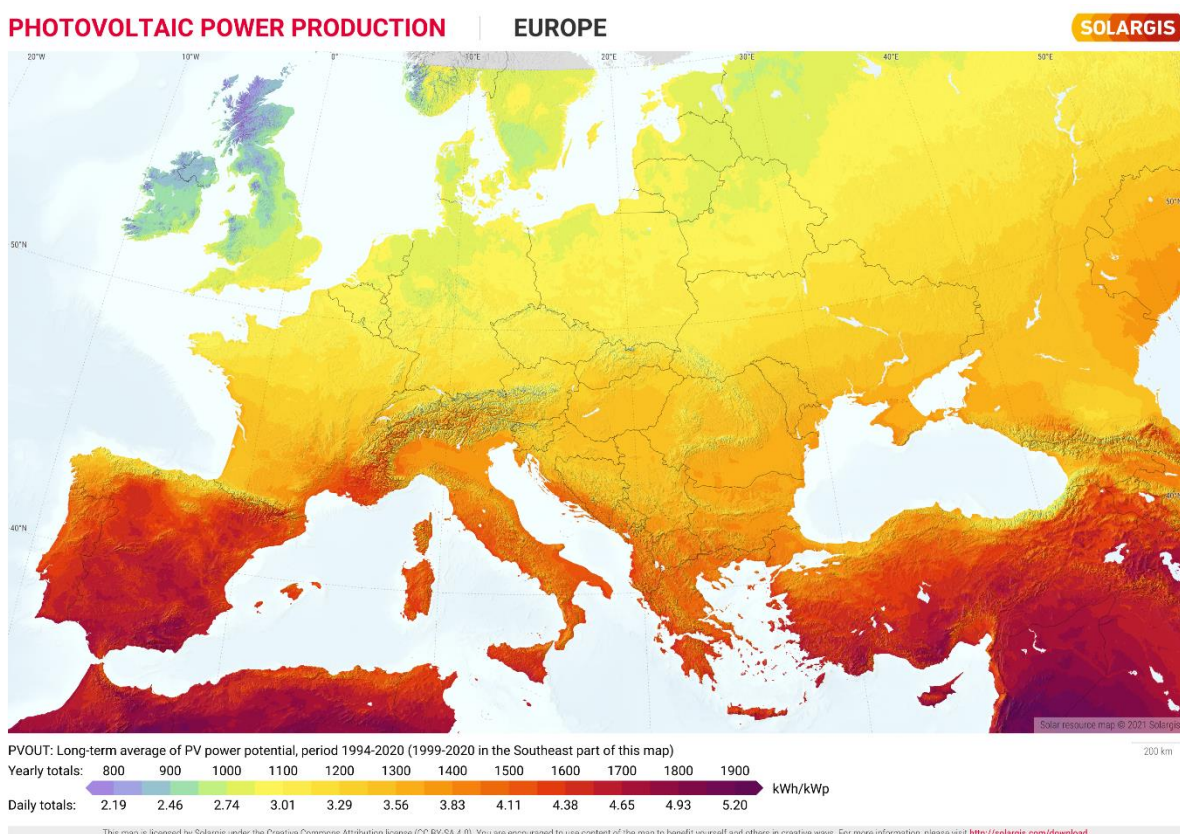
Комерційний імпорт та експорт електроенергії з України

Джерело: ЦЕС Трекер економіки України під час війни

101 АЕС (98 ГВт), що наразі працюють у 12 з 27 країн-членів ЄС, виробляють близько чверті електроенергії, що виробляється в усьому Євросоюзі⁵. В Україні лише окупована Запорізька АЕС має потужність 5,7 ГВт (6% атомних потужностей ЄС) і поки що є найбільшою АЕС в Європі. До війни в Україні було більше АЕС, на які припадало 25% від встановленої потужності - 13,8 ГВт (Рівненська, Южно-Українська та Хмельницька АЕС, всі державні) і 56% виробництва електроенергії. Південні області України (Одеська, Миколаївська, Херсонська) мають сонячні умови, подібні до іспанських, що робить їх ідеальними для великих сонячних електростанцій.

Рисунок 3. Потенціал фотоелектричної енергії

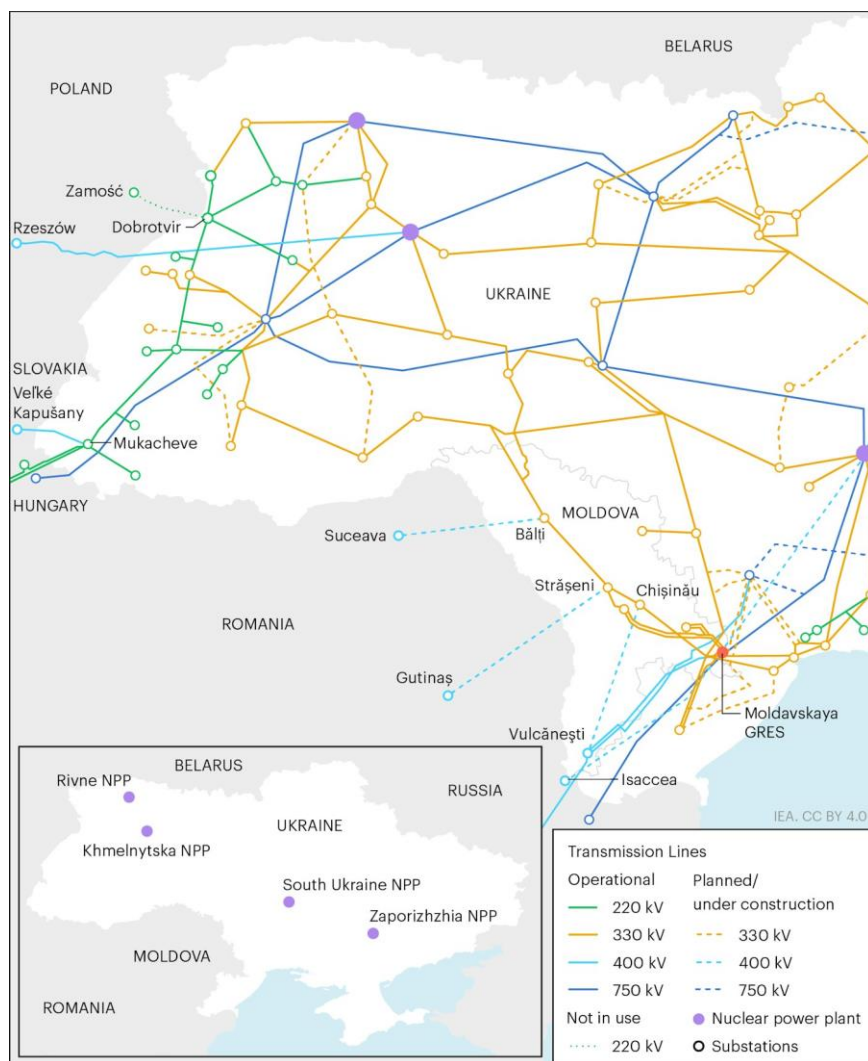

Джерело: [Solargis](https://solargis.com)

Підключення до основної європейської системи зробило вирішальний внесок в енергетичну безпеку України, а ліміт на транскордонну торгівлю збільшився до 1,7 ГВт у листопаді 2023 року (Рисунок 3). Важливо, що це також відкрило для ЄС можливість отримувати вигоду від експорту електроенергії з України в післявоєнні роки. Тому для ЄС важливо повернути Запорізьку АЕС та захистити енергосистему України від атак.

⁵ За даними [Всесвітньої ядерної асоціації](https://www.oecd.org/)

Рисунок 4. Карта західної частини української енергосистеми та її існуючих і запланованих інтерконекторів з Молдовою і системою континентальної Європи

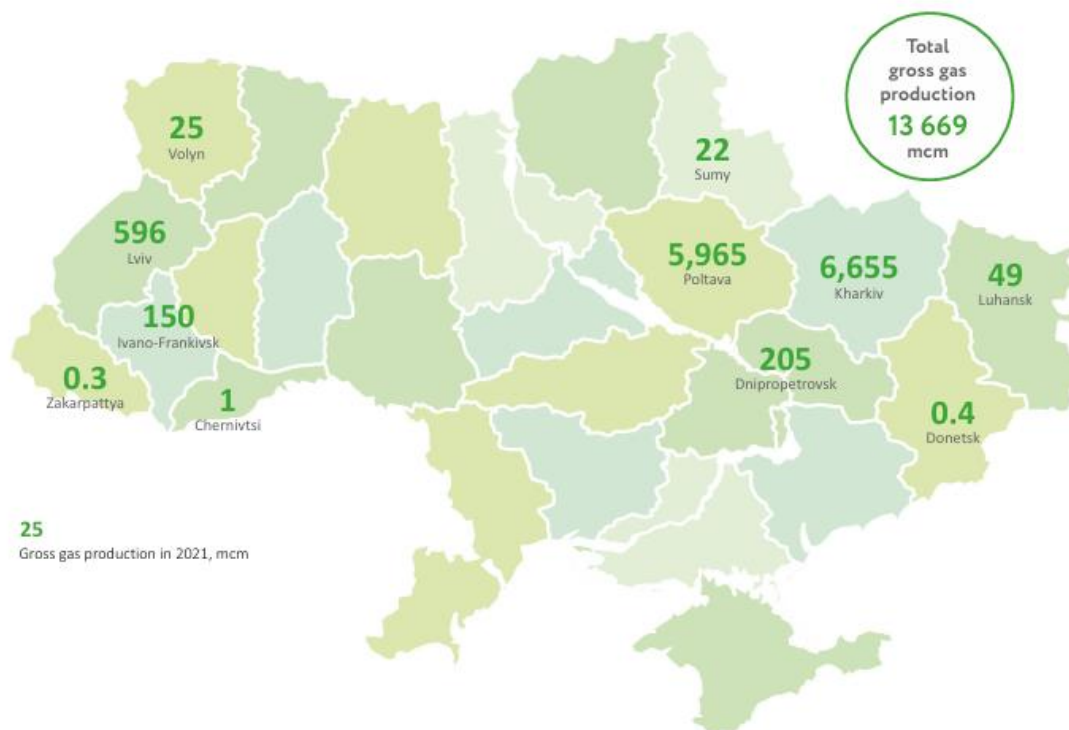
Джерело: <https://www.iea.org/reports/ukraines-energy-security-and-the-coming-winter/ukraines-energy-system-under-attack>

Україна може відіграти вирішальну роль у зміцненні енергетичної безпеки ЄС, використовуючи свої друзі в Європі підтвержені запаси природного газу обсягом 800 мільярдів кубічних метрів і великі потужності підземних сховищ природного газу (31 млрд кубометрів). Завдяки інвестиціям ЄС⁶, недостатньо розроблені українські газові родовища можуть суттєво компенсувати імпорту російського газу. Існуюча трубопровідна інфраструктура України дозволяє безперешкодно транспортувати газ до ЄС, забезпечуючи стратегічний буфер для стабілізації поставок і протидії нестабільності ринку з низькими початковими інвестиційними вимогами. Завдяки сторічному досвіду видобутку та розвідки нафти і газу, Україна має в своєму розпорядженні експертів у цій галузі та компетентний інженерно-

⁶ Деякі з цих запасів, особливо значна частина в Харківській області, потребують технології гідророзриву пластів, яка не має широкого застосування в ЄС; понад 70% перспективних ресурсів залягають на глибині понад 3 000 метрів, а 22% - на глибині менше 5 000 метрів і розподілені по багатьох невеликих родовищах.

технічний персонал, широке коло підрядників з надання послуг та добре розвинений ланцюг постачання промислових товарів (труб, цементу тощо).

Рисунок 4. Видобуток газу Нафтогазом⁷ в 2021 році в Україні

Джерело : [Річний звіт Нафтогазу за 2021 рік](#)

Чорноморські порти України є потенційними пунктами імпорту СПГ, що дозволяє відвантажувати, зберігати і транспортувати скраплений газ до ЄС трубопроводами. Хоча Україні наразі бракує СПГ-терміналів, її трубопровідна мережа вже інтегрована з мережею ЄС, що забезпечує ефективний потік газу. Імпорт СПГ до Європи є однією з основних стратегій диверсифікації поставок газу, а використання українських сховищ може оптимізувати гнучкість поставок, особливо під час зимових піків.

Загалом, у ході зменшення залежності від російського газу, газова інфраструктура України може слугувати економічно ефективною, геополітично безпечною альтернативою, посилюючи енергетичну стійкість Європи.

3.4. ТРУДОВІ РЕСУРСИ ТА РОЗВИТОК НАВИЧОК

У звіті Драгі визначено значний і зростаючий виклик на ринку праці ЄС: постійний розрив у талантах і навичках, необхідних для підвищення продуктивності та інновацій. Протягом останніх двох десятиліть в Європі спостерігається зниження продуктивності праці, що частково пояснюється

⁷ Державний «Нафтогаз» видобував бл. 70% усього газу, решта видобутку є приватним і зосереджена в кількох областях центральної та західної України.

повільнішим впровадженням цифрових технологій порівняно з США та Китаєм. Крім того, демографічні тенденції вказують на скорочення робочої сили: за оцінками, до 2040 року щорічні втрати становитимуть майже два мільйони працівників. Дефіцит кадрів особливо гостро відчувається в секторах, що мають вирішальне значення для подвійного «зеленого» і цифрового переходу, таких як інформаційні технології, відновлювані джерела енергії та передове виробництво. Невідповідність між наявними навичками та потребами ринку в поєднанні з фрагментарною політикою мобільності робочої сили в країнах-членах ЄС ще більше загострює цю проблему, що робить ЄС вразливим до втрати своїх конкурентних переваг на світовій арені. Хоча відповідь на цей виклик вимагає розширення ініціатив з навчання впродовж життя та спрощення визнання кваліфікацій за кордоном для сприяння мобільності, залучення кваліфікованої робочої сили з третіх країн, зокрема з України, може стати частиною вирішення проблеми.

Україна з її високоосвіченою робочою силою, особливо в галузях STEM, інженерії та ІТ, має всі можливості для того, щоб допомогти ЄС вирішити проблеми на ринку праці. Українські університети щороку випускають тисячі випускників за спеціальностями, що мають безпосереднє відношення до порядку денного ЄС у сфері інновацій та декарбонізації. Партнерство між українськими установами та роботодавцями з ЄС може забезпечити стабільний потік кваліфікованих фахівців для підтримки секторів, які стикаються з гострим дефіцитом кадрів. Спільні ініціативи щодо визнання українських кваліфікацій, сприяння мобільності робочої сили та просування віддаленої роботи в ІТ та інженерних галузях можуть створити взаємовигідну динаміку, підвищити європейську конкурентоспроможність, сприяючи довгостроковому зростанню України та її амбіціям щодо вступу до ЄС.

4. ГЕОПОЛІТИЧНІ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПЕРЕВАГИ

Європейський Союз стикається з нагальною потребою посилити свою оборонну безпеку і самодостатність на тлі зростаючої геополітичної нестабільності, особливо через агресію Росії і більш широкі глобальні зміни у розстановці сил у світі. [У листі президентки фон дер Ляєн](#) підкреслюється необхідність стратегічної трансформації фінансування оборони, промислового потенціалу та оперативної координації для забезпечення здатності Європи захищати себе і ефективно підтримувати своїх союзників. Цей імператив відповідає ширшій меті ЄС - підвищити конкурентоспроможність при одночасному забезпеченні безпеки, суверенітету і стійкості - де безпека і суверенітет зараз мають першочергове значення.

Посилення обороноздатності Європи, зменшення зовнішньої залежності та забезпечення енергетичної та економічної безпеки - це ті завдання, в яких Україна могла б посилити Європейський Союз.

Інтеграція України в європейську архітектуру безпеки слугує двом основним цілям: зміцненню обороноздатності Європи та запобіганню використанню супротивниками військового, промислового та ресурсного потенціалу України. Історично склалося так, що Росія покладалася на українську робочу

силу і ресурси у військових кампаніях - особливо під час Другої світової війни. Збереження Україною курсу на Європу допомагає нейтралізувати цей історичний ризик, водночас використовуючи її перевірену в боях оборонну промисловість на користь Європи.

Починаючи з 2022 року, військово-промисловий комплекс України зазнав кардинальної трансформації, перетворившись з фрагментованого сектору на високоінноваційну оборонну потужність, що швидко розвивається. Завдяки значним державним і приватним інвестиціям, стрімкому зростанню внутрішнього виробництва і поглибленню європейського партнерства Україна позиціонує себе як наріжний камінь європейської оборонної автономії.

Масштаби цієї трансформації є безпрецедентними. Лише у 2024 році в Україні [виготовили](#) 154 самохідні гаубиці. Аби уявити цю цифру в перспективі, аналітичний центр Bruegel [оцінює](#) загальну кількість гаубиць, наявних у Німеччині, у 120 одиниць, а російські виробничі потужності - у 456 гаубиць на рік. Кількість вироблених безпілотників FPV зросла до 2,2 [млн](#), а безпілотників дальнього радіусу дії – до 100 тис. Україна також [виготовила](#) 100 протикорабельних ракет і низку морських безпілотників, які вже значно зменшили домінування Росії в Чорному морі. Міністерство України з питань стратегічних галузей промисловості [стверджує](#), що в Україні вже розвинутий не лише ринок збірки, але й ринок комплектуючих, на якому працюють понад 50 виробників.

Неоціненний поштовх цьому розвитку [дала так звана “данська модель”](#), до якої потім приєдналися ще 9 країн. На розвиток оборонної промисловості було спрямовано понад \$500 млн, коли країна-партнер відшкодовувала витрати за існуючими контрактами між виробником озброєння та Міністерством оборони України. Розширюється мережа спільних підприємств з європейськими виробниками оборонної продукції: нові партнерства з Німеччиною, Литвою та Чехією.

Загалом, Україна все більше інтегрується в європейський оборонний ландшафт. Завдяки постійним зусиллям, спрямованим на подолання інфраструктурних, кадрових та управлінських викликів, і Європа, і Україна мають потенціал стати довгостроковими, надійними партнерами з тісно пов'язаними геополітичними інтересами. Отримуючи сьогодні європейську підтримку, Україна швидко перетворюється на незамінного учасника оборони континенту.

5. ВИСНОВКИ ТА ПОЛІТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Інтеграція України до ЄС - це не просто економічна можливість, вона є стратегічною необхідністю. Зміцнення зв'язків у сфері енергетики, торгівлі та людського капіталу підвищить стійкість Європи, зменшить зовнішню залежність та посилить безпеку в умовах все більш мінливого геополітичного ландшафту. Інвестиції в енергетичну інфраструктуру, включаючи СПГ-термінали та об'єднання мереж, забезпечать довгострокову енергетичну стабільність, а інтеграція України в ланцюги доданої вартості ЄС сприятиме підвищенню промислової конкурентоспроможності та інноваціям.

Захист України сьогодні забезпечує сильнішу та самодостатню Європу завтра. Залучаючи Україну до ключових ініціатив та промислових екосистем ЄС, Європа може посилити свою систему безпеки, одночасно підтримуючи партнера, який вже продемонстрував свою відданість європейським цінностям та стабільності. Узгодження цих зусиль з «Компасом конкурентоспроможності» та новими оборонними пріоритетами надасть ЄС можливості для сталого зростання та стратегічної автономії.

Сміливий, структурований підхід до інтеграції з практичними кроками, такими як посилення енергетичної взаємопов'язаності та будівництво СПГ-терміналів, дозволить максимізувати взаємні вигоди та зміцнити роль України як ключового учасника європейського економічного та безпекового ландшафту. Зараз для ЄС настав час діяти чітко і рішуче, гарантуючи, що інтеграція України не затримується, а прискорюється, аби відповісти на виклики майбутнього.

Оскільки Україна стає критично важливою частиною майбутнього Європи, поточний момент вимагає дій з такою чіткістю і нагальністю, яку рідко можна було спостерігати раніше. Успіх залежатиме від сміливих, але прагматичних стратегій - таких, що поєднують нагальні виклики воєнного часу з довгостроковим баченням сталої інтеграції. Пріоритети мають бути реалістичними, ґрунтуватися на сильних сторонах України, відповідати стратегічним інтересам Європи та враховувати масштаби майбутніх перетворень.

- **Фокус на високоефективних нормативних перемогах.** Україна має визначити пріоритетом нормативну гармонізацію в секторах, які відкривають безпосередній доступ до європейських ринків і фондів - цифрових послуг, енергетики та торговельної інфраструктури. Таке цілеспрямоване зближення сприятиме зміцненню довіри, зменшенню напруги та прискоренню інтеграції без надмірного навантаження на інституційну спроможність.
- **Перебудова енергетичних систем зі стратегічною метою.** Енергетика - це не просто інфраструктура, це важіль впливу. Україна повинна стабілізувати свою енергосистему, модернізувати систему передачі та інвестувати у відновлювані джерела енергії не лише для того, щоб вижити, але й для того, щоб запропонувати Європі стійкого, доступного енергетичного партнера. Позиціонування як майбутнього експортера починається з розбудови внутрішньої потужності.
- **Трансформація оборонної промисловості в опору Європи.** Загартований війною оборонний сектор повинен розвиватися, виходячи за рамки імпровізаційного підходу. Чітке управління, впорядковані закупівлі та стандарти виробництва, узгоджені з ЄС, перетворюють українські оборонні інновації на міцну опору європейської безпеки та промислової автономії.